Bijlage: Besparingsvarianten uit Periodieke rapportages

In Periodieke rapportages wordt waar mogelijk ten minste één optie geschetst waarmee een besparing van 20% op de budgettaire grondslag van het (beleids)thema kan worden gerealiseerd (op basis van het 'comply-or-explain principe'). De besparingsvariant heeft niet het karakter van een aanbeveling, maar moet inzicht geven in eventuele besparingen ingevuld zouden kunnen worden, en wat de gevolgen daarvan zijn.

Periodieke rapportage art. 2. BZ Veiligheid en stabiliteit (afgerond in 2024)

Periodieke rapportage art. 2 BZ Veiligheid en stabiliteit bevat de volgende besparingsvarianten:

Zoals aangegeven in eerdere communicaties is een generieke besparingsvariant van 20 % op het onderhavige begrotingsartikel benoemd. De overweging was en is dat de impact die zulks zou hebben op de mogelijke invulling van het voeren van het nationale buitenlands en veiligheidsbeleid onze beleidsmatige slagkracht beneden een aanvaardbaar minimum zou brengen, mede gegeven het feit dat een groot deel van de begrote middelen jaarlijks wordt besteed aan onvermijdelijke contributies aan internationale organisaties en programma's. Deze betalingen zijn onvermijdelijk. Een besparing van 20 % generiek zou derhalve zo goed als volledig ten laste van de beperkte vrij besteedbare middelen komen te vallen. Een dergelijke impact wordt geacht strijdig te zijn met de politiek breed onderschreven doelstellingen van het internationaal veiligheids- en defensiebeleid.

Periodieke rapportage art. 1. BZ Versterkte internationale rechtsorde (afgerond in 2025)

Periodieke rapportage art. 1 BZ Versterkte internationale rechtsorde bevat de volgende besparingsvarianten:

- Onder voorgaand kabinet-Schoof is een bezuiniging opgenomen voor Hoofdstuk 5 van de begroting ("multilaterale samenwerking en overige inzet") die oploopt naar EUR 100 mln. per jaar. Dit maakte een bezuiniging op het mensenrechtenbeleid en de inzet op internationale rechtsorde noodzakelijk. De bezuiniging betrof zowel de bilaterale inzet als de inzet via de VN.
- Daarnaast is door het kabinet een bezuiniging doorgevoerd op het beleidskader voor Versterking Maatschappelijk Middenveld, waardoor er minder middelen beschikbaar zijn voor de mensenrechtenprioriteiten LHBTIQ+ en FoRB. De Kamer werd hierover geïnformeerd per brief[1].
- Bij de invulling van de bezuinigingen volgde het ministerie van Buitenlandse Zaken aanbevelingen uit de onderliggende beleidsevaluaties horend bij de periodieke rapportage. Zo werd - in lijn met de beleidsaanbevelingen van de IOB t.a.v. het Nederlandse mensenrechtenbeleid - geografische focus aangebracht en het aantal partnerlanden beperkt. Het ministerie richtte het mensenrechtenfonds opnieuw in om met minder middelen in een minder groot aantal landen toch een effectieve inzet te behouden. Hierover werd de Kamer per brief geïnformeerd[2].
- BZ zet in op het in stand houden van een geloofwaardig en effectief mensenrechtenbeleid in een minder groot aantal landen. Daarnaast is Nederland lid van de VN-mensenrechtenraad voor de periode 2024-2026, waarbij voldoende financiële en personele inzet van belang blijft om tegenwicht te bieden aan toenemende invloed van landen die de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens beperkt of niet steunen.

[1] Kamerstuk 36180-168, Kamerbrief inzake beleidskader voor samenwerking met maatschappelijke organisaties in ontwikkelingshulp 2026-2030
[2] Kamerstuk 32735-405, Kamerbrief inzake Rapportage 2024 Mensenrechten, Democratie, Internationale Rechtsorde en herinrichting decentraal Mensenrechtenfonds

Periodieke rapportage art. 3 BZ Effectieve Europese samenwerking (afgerond in 2025)

Periodieke rapportage art. 3 BZ Effectieve Europese Samenwerking bevat de volgende besparingsvarianten:

- Het overgrote deel van uitgaven betreffen de juridisch verplichte afdrachten en invoerrechten aan de EU en juridisch verplichte bijdrages aan de andere internationale organisaties. Om een besparing van 20% te realiseren, zou deze enkel gerealiseerd kunnen worden door een verlaging van de afdrachten aan de EU. Omdat het huidig Meerjarig Financieel Kader (MFK) reeds juridisch is vastgelegd tot en met 2027, zou dit pas aan de orde kunnen zijn tijdens het bereiken van akkoord voor een nieuw MFK dat vanaf 2028 zal ingaan.
- Gezien de uitdagingen waar de EU voor staat is een collectieve daling van 20% van de bijdrage van alle lidstaten geen realistisch scenario. Ook een daling van 20% van de Nederlandse afdrachten aan de EU is niet realistisch, juridisch onhoudbaar en zou gepaard gaan met aanzienlijke negatieve gevolgen voor de positie van Nederland in de EU. Het kabinet blijft wel, in lijn met de budgettaire afspraken uit het Coalitieakkoord, in zetten op een beperking van de stijging van de Nederlandse afdrachten aan de EU voor het MFK vanaf 2028.
- Het niet juridisch verplichte deel van de uitgaven (5,6 miljoen euro; minder 0,1% van de uitgaven) betreft de bijdrage aan de Benelux, een – teruglopende - subsidie aan het Europees Instituut voor Publieke Administratie (EIPA), een beurzenprogramma aan het Europacollege in Brugge en een programma voor EU-sanctiebeleid. Op een aantal van deze uitgaven worden wel kortingen doorgevoerd als gevolg van de non-ODA taakstelling. Aangezien dit slechts een zeer klein deel van de uitgaven betreft die desondanks belangrijke bijdragen leveren aan de Nederlandse beleidsdoelstellingen, is het daarom niet realistisch om op beleidsartikel 3 een besparing van 20% te realiseren.